

DATE NOI PRIVIND ORGANIZAREA VAMALĂ ÎN MOLDOVA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XIX-LEA

IOAN MURARIU

În numărul XXIX/2000 al revistei de istorie *Carpica* am publicat un document chirilic din anul 1804, care se păstrează în Arhivele Naționale din Iași¹. Cele 62 de "ponturi" (puncte, articole) ale documentului formau atunci un fel de **Regulament** de organizare a instituției vamale moldovenești. Credem că documentul a fost redactat cu puțin înainte de 1800, rămânând valabil și în primii ani ai secolului al XIX-lea, când Domnia arenda unor mari boieri veniturile vămilor Moldovei.

De curând, în Arhivele Naționale din Bacău am găsit un alt document inedit, care, după părerea noastră, îl completează pe cel păstrat în Iași². Acest document nu este datat, dar credem că a fost scris în primul deceniu al secolului al XIX-lea. Ne bazăm pe faptul că în el sunt amintiți negustorii *sudiți*, adică cei supuși ai unor Consulate străine organizate cu puțin timp mai înainte³, precum și pe faptul că cifrele din document au fost redată prin slove chirilice, ceea ce, probabil, se mai obișnuia (sporadic) și în primii ani ai secolului al XIX-lea.

Documentul la care ne referim cuprinde în total 8 ponturi și este posterior celui din anul 1804. În el sunt formulate următoarele cerințe: să fie confiscată, conform prevederilor pontului 36 din **Slujba Vămii**, marfa acelor negustori care o vând nepecetluită; Vistieria Moldovei să amenajeze niște beciuri la vama din Iași, unde marfa să fie pecetluită, depozitată, iar apoi dusă de negustori la dughenele lor; unii boieri, în conformitate cu hrisoavele domnești, să fie scutiți de a plăti vamă și cornărit pentru boii de negoț; marfa de la vama din Iași să fie păzită de un caraul; negustorii pământeni și sudiți, care intră cu mărfuri în vama din Iași, să jure în fața vameșilor că marfa lor corespunde, cantitativ, cu cea trecută în facturile ce o însoțesc; pontul 16 din **Slujba Vămii** să fie modificat în sensul că, pentru pieile de bovine exportate, negustorii să plătească o vamă de 3% din valoarea lor; vama pentru vinul exportat să nu se mai ia pe bute, cum prevedea pontul 32 din **Slujba Vămii**, ci să fie de 3% din valoare; vameșii să se angajeze ca la toate vămile de la granița Moldovei să construiască magazii, în care mărfurile negustorilor să poată fi vămuite; noii arendași ai **Slujbei Vănilor** să-i despăgubească pe vechii vameși pentru cheltuielile ce au făcut cu astfel de construcții.

Documentul inedit pe care l-am prezentat mai sus are următorul conținut:

---

¹ Arhivele Naționale din Iași, **fond Documente**, P. 143/26.

² Arhivele Naționale din Bacău, **Colecția Documente**, P. VI/151.

³ Țările care au organizat Consulate în Iași au fost, în ordine, următoarele: Rusia (1782), Austria (1783), Prusia (1785), Franța (1798) și Anglia (1803).

**“LA VÂNZAREA VĂMII, DE S-A SOCOTI DE CĂTRĂ PREA CINSTITUL DIVAN,
SĂ SĂ ADAOGI ACESTE PONTURI:**

1. Toată marfa din Evropa și din Țarigrad ce să află prin dugheni a fișticăruia neguțitor, și orice feliu de marfă în cumasuri (?) sau în giuvaeriuri, să aibă voie vameșii a o pecetlui cu pecete Vămii, i câtă marfă esti vechi adusă, cum și toată marfa ce va veni din Evropa și din Țarigrad, și ceea ce să aduci cu corieri, șaluri și giuvaeriuri, până la cel mai mic lucru, să fie volnici vameșii a o pecetlui și aceea cu pecetea Vămii, pentru că, dacă să va afla la oricine din neguțitori marfă nepecetluită vânzându-se, să să urmezi cu ace marfă după hotărâre punctului al 36 din rândul ponturilor Slujbei.
2. Fiindcă la vama din Eși nu este nici un fel de magazâe, și din pricina aceasta marfa se deschide pe la dughenile neguțitorilor, din care pricină nu puțin furtișaguri să fac, spre paguba haznelii împărătești, pentru aceasta să fie poroncă, cu cheltuiala Visteriei să să tocmască nește beciuri ce sânt la Vamă, și, întocmindu-se, toată marfa să să descarce acolo, și, căutându-o, să o pecetluiască vameșii, și apoi să o ia neguțitorii, să o ducă pe la dugheni.
3. Fiindcă unii din boieri au hrisoave domnești pe some de boi de negoț ci vor faci însuși, să nu plătească vamă și cornărit după obicei, pentru care să să urmezi după cuprindere hrisoavelor, ca, de vor face boii, sau îi vor ave, să să scutească.
4. Dacă să va găsi cu cale, să să cei de unde să cade ca să să pue caraul la vama din Eși pentru paza mărfii.
5. Fiindcă toți neguțitorii, atât pământeni, cât și sudeți, plătesc vamă după faturile de cumpărătoare mărfii de la locurile unde aduc marfa, carile fiind cu totul nepotrivită vânzare lor de aice cu fatura ce dau, să înțelege că toate faturile sânt neadevărate, pentru aceasta, oricarele va da fatură de marfă ce aduce, să aibă voie vameșii a-i pune supt giurământ, pentru ca să arăte adevărul, de este cumpărătura mărfii după ace fatură.
6. Toate pieile de bivol, de bou sau de vacă, ce vor trece piste hotar, fiind purure pricină la plata vămii după punctul al 16, să să socotească prețul cumpărăturii de pe loc și să plătească vama trei lei la sută.
7. Tot vinul ce să cumpără din țară și va treci piste hotar ori în ce parte, asămine să să socotească și să plătească vama trei lei la sută, fiind pricini la plată du<pă> cuprindere punctului al 32.
8. Afară de marfa ce vine la Carvasara, toată marfa de piste hotar ce va intra în țară și are a să împărți să margă pre la târgurile de afară, volnici să fie vameșii de pe la marginile țării a deschide ace marfă la ace margine ce va intra, și să plătească vama acolo la margine, însă, pentru deschidere acei mărfi, datori să fie vameșii a-și face magazale la margine, cu a lor cheltuială. Și aceasta, fiind spre folosul Slujbei, la împlinire anului datori să fie vameșii noi a întoarce vameșilor vechi banii ce vor cheltui cu facire acelor magazale, după izvodul de cheltuială ce în frica lui Dumnezeu vor arăta vameșii vechi”.

GLOSAR

CARAUL = paznic în epoca medievală; santinelă.

CARVASARA = Casa Vămilelor.

CORNĂRIT = dare plătită de negustorii care făceau comerț cu bovine.

DUGHEANĂ = prăvălie de mărfuri.

FATURĂ = factură; document care însoțea o marfă.

HAZNA = banii păstrați în Vistieria țării.

IZVOD = listă de cheltuieli.

SUDIT = negustor străin, uneori și pământean, care la sfârșitul secolului al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului al XIX-lea se supunea unui Consulat străin din Iași (francez, englez, austriac, rus, prusac). Sudii aveau multe avantaje fiscale și juridice. Categoria lor socială a fost desființată în anul 1863 de către domnul Alexandru Ioan Cuza.

ȚARIGRAD = Constantinopol (Istanbul)

De nouvelles données concernant l'organisation de la Douane en Moldavie au commencement du XIXe siècle Résumé

L'auteur analyse un document inédit conservé aux Archives Nationales de Bacău. Ce document complète ce qu'on savait jusqu'à présent sur le fonctionnement de l'institution de la Douane de Moldavie dans la période mentionnée.

